

Bela, ovca iz Bovca

Babi in Tevž sedita ob kaminu. Prasketajoča polena poleg žarke svetlobe oddajajo tudi opojno toploto, ki vnuka ob poslušanju starkine zgodbe nežno pripravlja na spanje. Njegova trentarska babi, ki bi ji ob morju rekli nona, pozna ogromno starih zgodb in pripovedi o krajih, ljudeh in planinah iz domačih logov. Tevžu jih pripoveduje že celo desetletje, zato ni čudno, da zna deček mnoge skoraj na pamet. Tik preden zaspi, pa si pogosto zaželi pripoved o bovški ovci.

»Babi, daj, povej, kako že gre ovca iz Bovca,« jo zaprosi in babi mu, jasno, brž izpolni željo.

Nekoč je v Bovcu živela prav posebna ovca, pripoveduje babi. Zaradi njene kot sneg bele dlake so ji pravili Bela. Ta žival je vse svoje življenje, ki sploh ni bilo kratko, preživela med Bovcem in planino na Mangrtu. Pozimi v hlevu na obrobju Bovca, tam blizu letališča, poleti pa sredi divje narave planinskega raja na planšariji ovčarja Alda Kravanje, nekega daljnega potomca neznanega romarja, ki je pred več stoletji s prijateljem zašel v Bovec ali v Bc, kot pravimo domačini. Oba sta se naselila tukaj. Prvi je postal pastir. Pasel je krave, zato se ga je prijelo ime »kravanja«. Drugi mu je pomagal pri molži, sirjenju in pripravi skute, pa so mu rekli »mlekuž«. Tako sta v naših krajih nastala dva najpogostejša priimka – Mlekuž in Kravanja.

Aldo je vsako leto zbral bovške ovce in jih vodil čez drn in strn, mimo Loga pod Mangrtom, visoko gor, v planino istega imena. Med ovcami je bila tudi Bela, ki je po navadi že okoli velike noči začutila poseben nemir v svoji ovčji koži. Ta ji je narekoval, da se približuje tisti srečni čas, ko bo skupaj z ostalimi ovčjimi kolegicami spet mulila sočno planinsko travo s pašnikov z imenitnimi razgledi na italijanske Alpe, Belopeška jezera in na Mangart, kot mu pravijo tisti, ki menijo, da ni Mangrt.

Tudi Bela je zelo rada poslušala zgodbe, ki jih je planšar Aldo pripovedoval turistom in planincem, ko so se pri njem ustavili na skodeli mleka ali rezini ovčjega sira. Ker jo je bilo vedno strah lovcev in njihovih strelav, se ji je še posebno vtisnila v spomin legenda o okamnelih lovcih na Kaninu.

Aldo je pravil, da se je nekoč davno sama Mati Božja sprehajala po Kaninu. Tam pa sta se prav tistikrat potikala dva lovca, dva jagra. Cel dan

sta že oprezala za plenom, uplenila pa nista niti gorske miške. Jezna in razočarana sta namerala ustreliti kar žensko, ki sta jo v tistem zagledala pred seboj. V njen hrbet sta uperila vsak svojo puško, ko pa sta hotela pritisniti na petelina in jo usmrtiti, se je Mati Božja ozrla. Svoje sinjemodne oči je usmerila v lovca in jima z nežnim glasom zašepetala: »Le streljajta, le streljajta in v skalo se skeljajta!«

Lovca sta res ustrelila, a Matere Božje hvala bogu nista ubila. Izstrelka sta ji le preluknjala njen dolgi modri plašč. Ampak razboritežema še ni bilo dovolj nasilja, zato sta ponovno pomerila v njen hrbet. Mati Božja se je znova ozrla. Tokrat ni izustila niti glasu, le roko je iztegnila in predrzna lovca spremenila v skali s človeško podobo. Ob potresu leta 1976 se je ena skala zrušila, druga pa še danes stoji, je zaključil pripoved ovčar in se ozrl po svojem občinstvu.

Gremo na potep!

Na drugem koncu se je v hiški sredi zadnje doline pod Triglavom ravno prebujala gospodična. Njena pitbulka Dixie je že nestrpnost čakala pri vratih in bevskala, da si želi na plano. Gospodična se je najprej uživaško pretegnila, trikrat zavezala, se še iz postelje zazrla skozi okno in ugotovila, da je sonce že visoko izza Pihavca.

Brez besed je spustila psičko ven in se tudi sama podala k potoku, umivanju naproti, potem se je preoblekla in si pripravila nahrbtnik. Vanj je naltlačila živeža zase in za psičko, ki bi zadostoval vsaj za en teden, pozabila pa ni niti na pijačo. Dodala je pulover, par rezervnih nogavičk, brisačo, naglavno svetilko – če bi ju ujela tema, pohodne palice in fotoaparati. Zaužila je zajtrk in odklenila avto.

Dixie je že čakala pred prtljažnikom.

»Ali greva na potep?« jo je vprašala, skrbnica pa ji je, kot bi jo razumela, odvrnila: »Aha, danes greva na Mangrtsko sedlo.«

Psica je zadovoljno pomahala z repom in bliskovito skočila v prtljažnik, gospodična ga je zaprla in že sta z avtom zapeljali čez most proti dolini, da se je po prašni cesti kar zakadilo za njima.

Vrtnemu palčku, ki je pred hiško vse skupaj tiho opazoval, nikakor ni šlo v glavo pod rdečo kاپico, kam se jim tako zelo mudi, se mu je pa vseeno dobro zdelo, da bo v njuni odsotnosti po dolgem času spet čisto sam stražil vrt in domek.

Avto je z gospodično za volanom vijugal skozi Trento, mimo Soče in Kala Koritnice ter se na prvem križišču obrnil proti vasi Log pod Mangrtom. Gospodična je spretno sukala volan, Dixie pa je dremuckala v prtljažniku. Dan je bil res idealen za planinski potep, zato je bilo na cestišču proti Mangrtskemu sedlu vse polno

avtomobilov. Še dobro, da je pitbulka tisti vratolomno ovinkasti del, ki vznožje dvanajst kilometrov dolge serpentinaste ceste s petimi predori in sedemnajstimi ostrimi zavoji loči od cilja na sedlu, mirno dremala, sicer bi jo bilo najbrž pošteno strah ob pogledu na previsne pečine. Parkirišče planinske kočice na sedlu, ki leži 2031 metrov nad morjem, je bilo tako zatrpáno s pločevino, da je gospodična komaj uspela najti prosto mesto za svoj avto.

Ovčja predrznost

Ovčja čreda se je tistega jutra že zdavnaj razkropila po travnikih. Bela in njene najljubše tovarišice Minka, Pinka in Binka so se kot gorske kozice razposajeno lovile po senožetih. Tu in tam so pomulile šop še posebno vabljive gorske trave, zablejale v planinski zrak, se ustavile le toliko, da so iz zadka izpustile kupček »bobkov« in se

Pogumnici ni bilo treba dvakrat reči.

Nepremišljena in polna energije je brž dvignila tudi levo tacio in obstala na dveh.

Ilustracija: Jernej Kovač Myint

spet predale veseljačenju na prostosti. Postajale so vse bolj pogumne in tudi predrzne. Njihovi vse višji skoki so bili vse manj kontrolirani, saj so se ovce povsem predale vzhičenemu navdušenju, ki se je le še stopnjevalo.

»Beee, beee, poglej meee, meee. Veliko višje skočim od tebeee, beee,« se je širokoustila Minka.

»O, neee, beee, jaz skačem višeee,« se ni dala Pinka.

»Jaaaz pa skočim dljeee od vaju obeeeh,« se je pobahala še Binka.

Bela je opazovala vse tri in se muzala. Tudi sama se je hotela izkazati pred kolegicami, zato si je drznila skočiti na daleč naokoli najvišjo skalo.

»Beee, mene poglejte, meeeene. Ve si nikoli ne boste upaleee tako visoko,« se je važila Bela in zviška pogledovala dol proti Minki, Pinki in Binki. One so jo zdaj zavistno opazovale in stegovale ovčje vratove, da bi si ogledale pogumno prijateljico na vrhu vratolomne skale. Njej pa še ni bilo dovolj bahanja, zato je privzdignila prednjo desno tačko.

Stala je le še na treh, ko jo je Minka podražila: "No, če si reees tako zelo pogumna, pa dvigni še leeevo.«

Pogumnici ni bilo treba dvakrat reči. Nepremišljena in polna energije je brž dvignila tudi levo tacio in obstala na dveh.

»Beee, ti si najpogumneeejša ovca v čreedei,« so ji tedaj priznale vse tri.

Bela se je še nekaj dolgih sekund ponašala s stojo zgolj na dveh tacah, potem pa je iznenada izgubila ravnotežje. Lastna teža jo je potegnila v globino, da je kot blisk izginila pred ovčji očmi. Ovce so presunjeno zablejale in se kot brez uma pognale proti planšariji. Aldo je ravno zlival mleko v kotel, ko so se Pinka, Binka in Minka prikazale na pragu in obkolile planšarja.

»Kaj se pa ve greste?« jih je začudeno vprašal. One pa so še kar živčno blejale, kot pač blejajo živčne ovce, in ga motrile s svojimi svetlimi očmi. Ampak Aldo se ni pustil motiti in je ne vedoč, kaj se dogaja, vestno nadaljeval s svojim delom.

Iz nesreče v srečo

Dixie in gospodična sta po debeli uri hoje zadihani stali pod pečino. Ženska je opazovala verigo veličastnih gorskih vrhov, ki se je kot ogrlica nizala na obzorju, pitbulka pa se je jezila sama nase, ker je pozabila vzeti s seboj tisto čudežno kost, ki ji jo je pred meseci podarila potočna vila Aliv, ko sta se srečali pri vodnem zajetju.

»Nikoli več je ne bom pozabila v košari, nikoli več, vau vau,« je samo sebe opominjala psica, ki ji je že močno krulilo po vedno lačnem želodcu.

Potolazila se je šele ob pogledu na studenec, vijoč se iz razkrečenega skalovja. Brž se je usmerila k vodi, med pogoltnim lokanjem sveže studenčnice pa je v uhlje iznenada prestregla obupane klice na pomoč. Zato je prenehala piti in našpičila ušesi.

»Pomagajteee, pomagajteee! Beee, a je kdo kjeee?« se je iz globine razlegalo prestrašeno javkanje.

Dixie se je kot izstreljena puščica pognala proti obupanemu blejanju, gospodična, ki ji ni bilo niti malo jasno, kam in zakaj tako bliskovit beg, pa se je pognala za psico. Obstali sta na ravnini nad previsom in v globeli zagledali ranjeno ovčko. Potem je vse steklo gladko kot po maslu. Gospodična se je urno podvizala po ovčarja, temu pa sta se spotoma pridružila hribolazca, ki sta se vračala z Mangrta. S skupnimi močmi so ranjenko povezali in jo odnesli v hlev. Tam na mehki slami je eden od planincev, ki je bil veterinar, Beli naravnal izpahnjeno tačko in ji spretno zašil rano na trebuhu, pastir pa ji je prinesel skledo vode in kupček sena, da je ubožica laže prestala. Ko je trdno zapahnil hlevska vrata, se je Aldo posvetil planincema in gospodični. Za njihovo srčno pomoč se jim je oddolžil s pravo planšarsko pojedino. Narezal je svežega in zorjenega ovčjega sira, bovško salamo, domač kruh in poleg ponudil še kislega mleka. Potem so vsi štirje zadovoljno mleli med zobmi, se mastili s kislim mlekom in glasno razmišljali.

»Res mi ni jasno, kaj ji je švignilo skozi ovčje možgane, da ji je zmanjkalo tal pod nogami. In to na tako visoki skali! Še nikoli se ni nobena ovca povzpela nanjo. Še nikoli!« se je pridušal ovčar.

»Saj, saj, ampak vedno se enkrat zgodi prvič. Še sreča, da se je tako srečno izteklo. Ovca je rešena in si bo bržčas kmalu opomogla, saj rana ni globoka,« je poznavalsko razlagal veterinar.

Dixie pod mizo jih je opazovala lačnih ust. Nihče se ni domislil, da bi košček sira, salame ali kruha ponudil tudi njej, čeprav je pravzaprav ravno ona prva ukrepala. Zato se je ponovno domislila čudežne kosti, ki jo je čakala v domači hiški. Začela je lizati svojo tačko in ob misli na kost počasi zaspala. Tudi Bela v hlevu je zadremala. Tačka jo je sicer še bolela, strah pa jo je povsem zapustil, saj je čutila, da je zdaj na varnem.

S tem je babi zaključila svojo pripoved o beli ovci Beli iz Bovca. Do konca je Tevž pozorno poslušal, zatem pa je glasno zazelhal, voščil lahko noč in se podal v mehko posteljo, novim sanjam na-proti. ●

Zgodba o priimkih Kravanja in Mlekuž in zgodba o okamnelih ovcah sta priredbi ljudskih pripovedi iz let 1981 in 1982.